

अवतारचरितमाह प्रमथ्येति योजगतामादिः कारणभूतः सूकरः मां पृथ्वीमग्रदंष्ट्रे दंष्ट्राऽप्येकत्वा रसातलादारभ्य उदन्वतः प्रलयार्णवात् इभोगजइव निरगात् ततश्च प्रतिगजतुल्यं दैत्यं प्रमथ्य यः क्रीडन् स्थितः तं विभुं प्रणताऽस्मीत्यन्वयः ॥ ३९ ॥ इति पंचमेटीकायां अष्टादशोऽध्यायः ॥ १८ ॥ ॥ ७३ ॥
ऊनविंशे किंपुरुषे भारते चोपवर्ण्यते सेव्यसेवकभावश्च भारतश्रेष्ठ्यमेव च ॥ १ ॥ किंपुरुषवर्ष इति ॥ १ ॥ भर्ता चासौ भगवांश्च तस्य कथाम् ॥ २ ॥ आर्याणिलक्षणा निशीलव्रतं च यस्मिन् उपशिक्षितात्मने संयतचित्ताय उपासितोऽनुसृतो लोको येन साधुवादः साधुत्वप्रसिद्धिः तस्य निकषणाय निकषा

प्रमथ्य दैत्यं प्रतिवारणं मृधेयो मां रसाया जगदादि सूकरः ॥ कृत्वाऽग्रदंष्ट्रे निरगादुदन्वतः क्रीडन्निवेभः प्रणताऽस्मितं विभुमिति ॥ ३९ ॥ इति श्रीभागवते महापुराणे पंचमस्कंधे भुवनकोशवर्णनं नामाष्टादशोऽध्यायः ॥ १८ ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७३ ॥ श्रीशुक उवाच किंपुरुषे वर्षे भगवंतमादिपुरुषं लक्ष्मणाग्रजं सीताऽभिरामं तच्चरणसन्निकर्षाभिरतः परमभागवतो हनुमानसह किंपुरुषैरविरतभक्तिरुपास्ते ॥ १ ॥ आर्षिषेणेन सह गंधर्वैरनुगीयमानां परमकल्याणीं भर्तुं भगवत्कथां समुपशृणोति स्वयं चेदंगायति ॥ २ ॥ ॐ नमो भगवते उत्तमश्लोकाय नम आर्यलक्षणशीलव्रताय नम उपशिक्षितात्मने उपासितलोकाय नमः साधुवादं निकषणाय नमो ब्रह्मण्यदेवाय महापुरुषाय महाराजाय नम इति ॥ ३ ॥ यत्तद्विशुद्धानुभवमात्रमेकं स्वतेजसाध्वस्तगुणव्यवस्थम् ॥ प्रत्यक् प्रशांतं सुधियोपलंभनं त्वनामरूपं निरहं प्रपद्ये ॥ ४ ॥

इमव निद्वारस्थानाय परमसीम्न इत्यर्थः ॥ ३ ॥ श्रीरामं परमार्थरूपेण प्रणमति यदेकं वेदांतेषु प्रसिद्धं तत्त्वं तत्प्रपद्ये तत्कथं भूतं विशुद्धश्वासावनुभवश्च स एव मात्रास्वरूपं यस्य विशुद्धत्वे हेतुः प्रशांतम् तत्रापि हेतुः स्वतेजसास्वरूपप्रकाशेन ध्वस्ताः गुणानां विविधा जाग्रदाद्यवस्थायस्मिन् अनुभवमात्रत्वे हेतुः प्रत्यक् दृश्यादन्यत् तत्कुतः अनामरूपं ननु वस्तुत एव भूतस्यापि जीवस्योक्तं सर्वविपर्ययो दृश्यते तत्राह निरहमहंकाराभावात् न तथा वैपरीत्यमित्यर्थः ननु श्रीरामस्य रूपं नैव प्रतीयते तत्राह सुधियापुंसा उपलभ्यत इत्युपलंभनं शुद्धचित्तेन ब्रह्मत्वेनैवोपलभ्यत इत्यर्थः ॥ ४ ॥